EESTI PÄEVALEHT

ESTNISKA DAGBLADET

12. aastakäik
Toimetaja Juhan Kokla
Vastutav väljaandja (ansv. utg.) Hans Schöier

Peatoimetus ja talitus:
EESTI MAJAS, Stockholmis, sissekäik, Kockgränd 3
Aadress: Box 16220
103 26 Stockholm 16
Telefon: 21 84 46

Toimetus Eskilstunas:
Toimetaja Jüri Aus
Aadr.: Eesti Päevaleht, Box 120, 631 02 Eskilstuna. Tel.: 016/14 77 72
Tellimisportsjo nr. 28650

Tellimishinnad:
Aasta ..... kr. 15:—
Termin (4 kuud) ..... kr. 5:—
Kuu ..... kr. 1:—

Kuulutusehind 75 ööri mm.
Arikuulutused 1 kroon mm.
Eskilstuna-Kurirens Tryckeri AB
Eskilstuna 1970

Eskilstuna-Kuriren

Teisipäeval, 25. augustil 1970
Upplaga C
Nr. 195 (3479)

EPL-moekiri:
PIKK SEELIK PARATAMATUS

Uusi sügiskleite moodsa pikkusega 5 sm allapoole põlvi. 1. Tumepruunist dzhöörsist nööbitav särkkleit. 2. Ploomililasprunis-beezhis ja mustas lillemustris sügiskleit laia kilbi kujulise pannalvööga. 3. Tüügrinahatrüpudega kitsas kunstnahast eest nööbitava tumeda nahkväärisega tänavakleit. Prantsuse modellid.

Käisin hiljuti naljaviluks sügismantleid selga proovimas. Ohukese suvekleidi peal näivad uued midimodellid veelgi kohmakamad — sirge kandiline õlaosa, lühike taljes pihaosa, laiad reväärid ja pikk säärte ümber ehamugavalt lotendav seelikuosa. Värvid — enamuses häsli tume kohvipruun, pruuni-liivakarva kalasaba mustris tweedid või siis must ja musta-halli kalasaba või koerahamba mustrid. Laiad vöödsuure kuld või hõbepandlaga ees. — Kas keegi üldse niisuguseid öudseid mantleid ostab, küsin müüjalt. — Uskuge või mitte, aga midi-moel on juba nüüd suur minek, inimesed maksavad juba käsiraha sisse...

Jah, moevooludel on õrnema soo üle võlurivõim. Alles protesteerit lühikese moe vastu, katsuti sellega aja möödudes harjuda. Nüüd on järsku päris ülevõõ mini tälesti "passe" — lühikesi kleite saad vaid kanda pikkade pükstega. Jällegi on teismelised need, kes uue moe esirinnas sammuvad. Enamasti riietuvad nad pikkadesse mustadesse mantlitesse ja need on kohe maani... Küllap noorte pärast on vöit ja meil keskealistel tuleb kaasa sammuda, kuigi me niiid eelistaksime reid "parajalt lühikesi seelikuid." Ja must ongi sügishooaja eelistatuim värv hommikust õhtuni, suurim võistleja on pruun koos hallide ja sügavroheliste ning ploomililla varjundidega. Õhturiietuses palju kuld- ja hõbelameesid, brodeeritud või matlasseeritud roosimustreid, venepäraseid tikanderid ning hiinalikke liblikaid kirsiitlel. Üldiselt otsib mood seekord inspiratsiooni Hiinas ja Venemaalt.

Talveks tuleb palju kaaskmantleid palmitud nöörkinnisega rinnaesisel, laia karusnahkse äärisega seelikuosal ja rehasenahksete kohevate mütsidega. Üldse on väga palju karusnah ka ja seemisnahka tarvitusel juba ainuüksi vanade seelikute ja mantlite pikendamise moodusena. Tweedkostüümi jakki ja undrukut võib mooperaseks muuta laia naharibaga. Paljud prantsuse moejakirjad ja päevalehed annavad selleks päevaspäeva hulk illustreeritud näpunäiteid. Lai seemisnahk tükk võib pikendada ka seeliku puusmosa, kõrged säärsaapad olgu siis samast materjalist. Saapaid kantakse nüüd hommikust õhtuni. Neid on ka tähnilisest õhukesest okselottnahast allapoole pööratud laia mansetiga põlvejoonel. Pehmed kui kindad on tweedist ja satiinist saapad vastava riietuse juurde. Kingad on väga kinnise pealissaga, tihti kahte värvi nahast, kõrge tugeva kontsaga ja veidi kitsamate ninadega. Kontsad kuni 5 cm kõrged — palju on zuuri nöope, pandlaid ja nööre.

Riidematerjalidest tuleks nimetada ellköige musta sametit, kreppi, musliine, lameesid, dzhöörsit, tweede ja flanell-villast. Kletiidel laiad voldid ja pliise või siis seeliku laiade pükstena lõigatud, mis vene moodi säärsaabaste sisse topitakse. Pikk seelik võib eest ka lahti lõigatud olla, et lalasäärel siiski välja paistaks. Kleidid on oma lõikelt enamuses lihtsad särkmodellid, eest nööbitud kinnise ja väikese kraega. Ainus ehe on lai, suure pandlaga vöö. Pannal on kas viikingi kilbi-kujuline või koosneb peagu kanamunasuurusest lihvitud kivist.

Kleidid on aga imelihtsad oma lõikelt. Ballirietuses on lõöknumber sporttiku lõikeline lameepluus, sageli vene särgi moodi kõrge krae ja

Järg. lk. 2.

Abba Eban läbirääkimiste peadelegaadiks

JERUSALEMM — Iisraeli valitsus nimetas välisminister Abba Ebani peadelegaadiks celsiusvatele rahu-läbirääkimistele Egiptuse ja Jordaaniaga. Tema asetäitjaks määrati Iisraeli UNO-saadik Tekoah.

Poliitilised vaatlejad Tel Avivis tähendavad, et Iisrael on seega nõustunud läbirääkimisi pidama saadikute-nivool. Samuti on Iisrael Ebani esiletõstmisega rõhutanud soovi läbirääkimisteks välisministrite-nivool ja et need tuleks võimalikult kõhe viia sellele tasemele. Ebani nimetamisega esitab Iisrael lühtlasi, et ta on nõus läbirääkimistega Gunnar Jarringi juhtimisel, hoolimata sellest, et Egiptus on oma robotbasse nihutemud läänemale Suessi-tsoonile.

NE WYORK — Ameerika liberaalne senator William Fulbright tõlkatas esmaspäeval oma kõnega senatis. Ta tegi nimelt ettepaneku erilepingu sõlmimiseks USA ja Iisraeli vahel, mis garanteeriks Iisraelile sõltumatuse ja neevi piirid, mis tal olid enne juunisõda 1967. Seevõrra peaks ka USA olema valmis lõunkasutamiseks, et antud garantiid täita, ütles Fulbright.

D. Treufeldi matusetalitus

Laupäeval, 15. augustil toimus Hägersteni Uppenbarelse kirikus Stockholmi Eesti Meeskoori ja Eesti Lauljaskond Rootsis asutajaliikme Daniel Treufeldti matusetalitus.

Lahkunule ütlesid järeleheüüdeid ja ülistasid tu tegevust eesti avaliikluses Eesti Lauljaskond Rootsis nimel J. Remmelgas, SEM-i asutajate poolt Vold. Kassik, SEM-i poolt H. Tarelaid ja SET-i bridzhiklubi poolt H. Ester ja Stockholmi Eesti Naiskoori poolt M. Ericsson. Leinateenistusel lauleid Stokholmi Eesti Meeskoor L. Leetmaa ja Stokholmi Eesti Naiskoor Hilma Nerep-Mossini juhtimisel. Matuseteenistuse pidas õp. A. Kõdar. Saatemuusika orelil P. Ardnalt. Lahkunu põrm tuhastatakse.

A. Ginsburg kurikuulsas vanglas

MOSKVA — Vene poeet Aleksander Ginsburg, kes a. 1968 mõisteti sovjetivastase aktiivsuse pärast viieks aastaks sunnitöölle Potmalagrisse, on nüüd sealt ümber paigutatud kurikuulsasse vanglasse Vlademiris, mis asub Moskvast kirdepool. Ümberpaigutus on aset leidnud 18. augustil.

Mõni aeg tagasi õnnestus Moskvast väljasaadetud ameerika ajakirjanikul N. Liidust välja tuua filmi, mis näidati ameerika TV-iihingu CBS poolt Ameerikas ja Euroopas, ongi põhjustanud Ginsburgi ümberpaigutuse.

Uus Eesti Maja ostetud Omandati Scala-teatri hoone

Aktsiaseltsi Eesti Maja juhatus lahendas uue Eesti Maja probleemi kolmapäeval, 19. augustil, mil kirjutati alla uue kinnisvara ostulepingule. Uus Eesti Maja asub Norra Bantorgeti juures, LO-palee taga asuval Vallingatanil nr. 32 ja 34 (maja on kahe sissekäiguga) ja selles asub ka stockholmlastele hästituntud Scala-teater. Ostusumma oli, nagu märgiti Eesti Maja presidentsiaalil, 2,4 miljonit kroonl, seega on see 160 000 kroonl kallim kui summa, mille maksab linnavalitsus vana Eesti Maja eest. Kuid nus maja on nii krundilt (1221 ruutmeetrit Regeringsgatani maja 480 vastu) kui ka põrandapinnalt tõnduvalt suurem (kokku 4 250 ruutmeetrit).

Müüjaiks olid hoone senised omanikud Hyreshus i Malmö AB ja Flybostäder i Ronneby AB. Kontrakti kohaselt toimub maja ülevõtmine hiljemalt 1. oktoobril. Lähemal ajal läheb kõiku hoone fassaadi kroohvimine ja värvimine, millele järgnevad sisetööd Eesti Maja klubi- ja muude ruumide korrastamiseks. Klubiruumide osas tuleb, nagu Eesti Maja juhatuse esimees Voldemar Kask ja asjasjaja direktor Boris Görman märgivad, teostada mõned seinte mahavõtmised, nii et saadakse vajalik koosviibimiste saal.

Eesti Maja võtab oma kasutusse, st klubi ja eesti organisatsioonide ning institutsioonide jaoks kaks majakorda, umbes 680-ruutmeetrilise põrandapinnaga.

Uus kinnisvara on märksa suurm kui Regeringsgatani oma ja on ehitatud sajandivahetuse ümber. Hoonet on hiljem ümber ehitatud ja modernseeritud, nii et selles leiduvad mõlema sissekäiguga lihendises tõstulid, samuti on keskküte olemas.

Mis puutub Jugend-stiili hoone praeguse ärakasutamisse, siis leiduvad selles peale Scala-teatri veel rida kontoreid, erakortereid ja ateljeesid, nii et praegune üürituilu aastas ulatub 150 000-le kroonile — asjaolu, mis on hoone amortiseerimisel ja administreerimisel oluline. Nii ei tule Eesti Maja aktsiaseltsil erilisi kapitalimuresid, kuna linnalt saadav summa need mured ära reguleerib.

Maja on osalt viie, osalt kuue-korruseline, seega kaks korrust kõrgem kui senine Eesti Maja. Mis puutub meie oma ühiskondlikuiks tegevuseks vajalikesse ruumidesse, siis on võimalusi vajadusel veelgi põrandapinda vabaks saada.

Senise Eesti Maja müügilepingu järgi läheb hoone linna administreerimisele 15. septembrist, mis aga ei too kaasa kohest väljakolimise vajadust. Klubitegevus, eesti org-tid, Eesti Päevaleht jne. saavad selles hoones nii kaua püsida, kuni uus Eesti Maja on oma remontiõega nii kaugele jõudnud, et saa on seda avada.

Eesti Maja AS poolt olid allakirjutajaiks juhatuse esimees Voldemar Kask, abiesimees Leo Urm, asjaajaja direktor Boris Görman ja tema asetäitja Leo Moks. Juriidilisell oli Eesti Maja ostul nõuandjaks advokaat Ervin Pang.

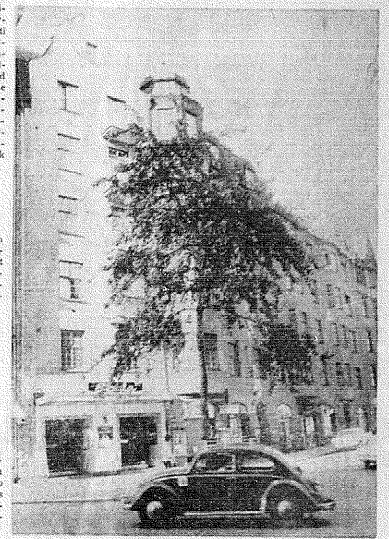

Uus Eesti Maja Västmannagatani poolt vaadatuna — vasakul nurgal on "Scala" sissekäik, hoone hõlmab edasi Vallingatanil kaksikkinnisvara numbritega 32 ja 34, millised on ehitatud üheks hooneks (EPL-foto Tippo)

Peking otsib sidemeid

PEKING — Puna-Hiina on hakanud laiendama oma diplomaatilisi sidemeid Euroopas. Pekingi rezhiim seab peatselt sisse täieliku diplomaatilise suhtlemise Tito Jugoslaviaga ja on annud Albaaniale korralduse saata eeskujule järgnemiseks. Albaania-Jugoslaavia sidemed olid seni väga halvad.

Uks prantsuse diplomaat, kes Pekingit külastas, avaldas arvamust, et Hiina võib seda ühtlasi eneselle lubada, kuna kultuurirevolutsiooni järelmõjudest ollakse juba üle läe. Prantslased arvavad ühtlasi, et Puna-Hiina võimult leine mees Tshou En-lai kõlastab eelolevat aastal ametlikus kapatsitseedis Prantsusmaad ning Ida-Euroopat.

Kongressimees USA N. Liidu-poliitikast

NEW YORK (VES) — Ikestatud Rahvaste Nädala raames esines Illinoisi osariigi rahvasaadik Edward J. Derwinski (rep.) Washingtoni Georgetowni ülikooli eitekandega. Eitekanne toimus selle ülikooli Ameerika välispoliitika foorumi sarjas, mida peale ülõpilaste ka Ida-Euroopa päritoluga ameeriklasi jälgima oli tulnud. Peale siinse Ikestatud Rahvaste Komitee liikmete, ersotsas esimehe Georgetowni ülikooli professori dr. Lev E. Dobriansky ja Lati ning Leedu saatkonna nõunik olid kohal ka Ikestatud rahvaste kohapealsete organisatsioonide, nende seas ka Washingtoni Eesti Seltsi esindajad, keda enne eitekannet kuulajatele esitleti.

Rahvasaadik Derwinski eitekande sihiks oli hajutada neid vildakaid seisukohti, mis Ühendriikide avaliikus arvamises on N. Liidu suhtes tekkinud. Ta kahetses, et president Nixon on praegust aega USA suhetes N. Liiduga läbirääkimiste ajaks nimetanud, kuna N. Liit ei ole mingis suhtes pehmenenud ja mõlemad riigid seisevad endiisti vastamisi. USA presidentide poolt avaldatud ikestatud rahvaste proklamatsioonid kajastavad samuti USA vildakat seisukohta N. Liidu suhtes. Need proklamatsioonid on aja jooksul väga pehmeks muutunud ja nendes ei ole N. Liitu enam üldse nimetatud.

Samuti kahetses rahvasaadik Derwinski, et Saksa Liiduvabariigi kantsler Brandt on pidanud tarvilikuks kõna pn. vastasjõolega Ida-Saksamaal läbirääkimisi pidada, kuigi Ida-Sõksamaa ei saa N. Vene loata ühtegi sammu omapeal astuda.

Kongressi liige Edard Derwinsky.

Näib, et igaüks, kes mõnes Lääne-Euroopa riigis peaministri kohale astub, arvab et temal on maagiline vormel, mille abil saab kommunistidega tüülkuismust lahendada.

Reklaam on USA-s enneolemata kõrgele järjele jõudnud, kuid suhetes N. Venega ei osata USA kasuks üldse propagandat teha. Nii käsitatakse siin päevauudistes teiistimõtlejate valmuhsigete haigiasse paigutamist N. Veres kui tavalist nähet, kuigi selline toiming on USA seisukohalt hirmuäratav. USA sõdurite põgenemist Rootsi ja Kanadasse käsitatakse elavalt päevauudistes, kuid raudeeriide tagant lähenemaalma tulnugi ei ilmneste sõjaõõpilastest leiab vaevalt mainimist. Stalini tütar oli selles suhtes väheseks erandiks. Viimaste ülõpilamängude ajal oli Derwinski Ameerika Häälele soovitanud kuulmekleid saamud N. Liidu sportlasi nimetades ka teede ettülist päritolu ära märkida, kuid ettepanek lükati tagasi, kuna "Ameerika Häälele lõeanne ei ole N. Liidu vastu propagandat teha".

Eitekandele järgnenud küsimustevastuste sarjas tuli Derwinski selgitada, miks USA en paljudel juhtudl N. Vene suhtes terve mõistuse vastaseli taltanud. Ta vastas kokkuvõttes:

Il mõõlmõõjale järgnenud perioodil olid USA-s kõrmiseli näivsed presedendid, mille tõttu USA andeksandmata vigu tegi, mille all meie praegu kannatame. Ka kõige viimane sõdur tundis vastikluit Euroopa sõjatandril, et ka N. Vene suhtes tuleb puhas töö teha. Kuigi Ühendriigid ei ole ühtegi sõda kaotanud, ei ole nad ka ühtegi sõjale järgnenud konverentsi võõtnud.

N. Vene süsteemis peituvad ka eod tema lagunemiseks. Üksi rahvas ei ole vahetahtlikult kommunistlikku korda valinud. Vastanna pingutustele takistavad nõukogude korrale omased nõrkused igal alal edasipidist arengut. N. Vene juhid ei hakka kunagi tehtud vigu avaliikult omaks võtma, kuid teiest küljest ei suuda nad ka nende ikke all olevate rahvaste rahvusliikke tundeid lämmatada. Derwinski nimetas seejuures ikestatud rahvaid N. Veneo Ahilleseiks kannaks. Mõõgi ei juhtu ile oä, kuid kunagi hakkab N. Liit lagunema. Ühendriikidel peaks selleks puhuks olema pika-sajaline kava.

Ühe ülõpilase küsimusele, mida saaks pärast Ikestatud Rahvaste Nädala nõõdumisel ikestatud rahvaste heaks ära teha, vastas Derwinski, et igaüks võiks jõudu mõõda oma kolleegidele ja kaasvõõtlejatele ülõkoolis ajalugu pärast i maailmasõja puhkemist selgitada, et taita ünika inimeste tõõvuses. Isikudelt, kes ei tunne viimase poole sajandi ajalugu, ei saa oodata, et nad N. Vene olemust ja ikestatud rahvaste probleemi mõistaksid. Näitena märkis Derwinski, et üks tema büroos suvel sõõtisse võõtud ülõpilastest ei olnud kunagi Stalini nime kuulnud. Selline teadmatus annab ühtlasi ka võõmustamistõõve praeguste liberaalsete kasvatusteie Ühendriikides.

Lipusõlmimise raskest kunsti peab oskama täielikult, et lipp tuulte sõleluses püüks vardax. Vimpli kinnitamist õpetab Jüri Aadli (paremal), Arne Artile ja Mats Ojastele. (EPL-foto O. Kopler).

EPL 25. augustil 1970

Uus kodu leitud

Mure, mis tekkis praeguse Eesti Maja võõrandamisega linna poolt, on nüüd murtud. Nagu Eesti Maja juhatus teatavaks tegi, on uue Eesti Maja ost toimunud ja seda tuleb märkida erilise rahuldustundega. Eesti elus ei tarvitse tekkida mingit seisakut ega selle tõttu võõrdumist oma rahvusliikust kodust Kootsi pealinnas. Tuleb vaid õnne soovida Aktsiaselts Eesti Maja juhatusele, kes vaikselt, kuid sihikindlalt tegutses.

Vahepeal on vaadatud paljusid kinnisvarasid ja lõpuks neist, mis asus Linnõgatnul, peeti isegi plakiveninud läbiräägimisi. Kõne all on juba varem olnud Vallingatani kinnisvara, kuid tookord kõiksti selle eest hinda, mis ei vastanud meie ootuvõimele. Vahepeal on aga kredidiirasiakste tõttu kinnisvarade Linnad alanenud, sest pakkujaid on rohkem kui ostjaid, nii et Vallingatani hoone suhtes võidi saavutada mõistlik kokkulepe. Kui võrreldu ostetud hoonet varem käine all olnud kinnisvaraga, siis võib vaid konstateerida, et Vallingatani on tsentraalsem kui Linnõgatan ja selle tõttu on kergem leida ärisid üürnikeks, pealegi on selles hoones juba amortiseerimiseks vajalikul määral pikaajalisi üürnikke olemas, nende hulgas suurim Sealaa-teater. Vallingatani hoone on lõhtlasi pisut suurem ja selles on olemas tõstukid ning keskkütte, mis teises puudusid ja oleksid tulnud juured ehitada, millega aga ka selle kinnisvara tegelik hind oleks tõusnud umbes ostetu tasemelegi juhul on umbkehitused uues Eesti Majas suhtelisel vähesel ja asjatundjate arvates küllalt teostatavad. Kui fassaad on saanud uue varaste krohvi, siis võime küll öma maja üle uhkust tunda.

Mis puutub eestlaste aktiivsuste lasiks ettenähtud 650-ruutmeetrilise pinda, siis võib kergesti juhtuda, et vaja eleks seda pinda suurendada, kuigi praeguses Eesti Majas selleks on varutud ainult 500 ruutmeetrit. Kuid teame kõik, et selitskondlikul poolel nii mõnigi kord on minutunud kitsaks, kui tegemist on olnud sajani ja sellest üle ulatuvate selitskondadega. Ka huidnesega võib konstateerida, et on selles osas ev voimalusi, nagu miijjad on kinnitanud. Pealegi on uues hoones umbes 400-ruutmeetriline kõrge pöening, mida vajaduse korral saab valja ehitada samuti, kui see toimus üllöpilasorganisatsioonide poolt Regeringsgatanil.

Oluline on ka, et aktsiaselts, kes parast taskevd aastaid majandusliult on jõudnud kindlale pinnale, sinna ka edaspidi jääb, niipalju kui võib otsustada ostu- ja müügihinna vardlusest. kinnisvarad lasuvaist võlgadest ning garanteeritud üürituludest. See tähendab seda, et hoonet saab vajalikult uutele nõuetele lähastada ning tiptop korda seada.

Ja lõpuks veel üks asi, mis tänapäeval on oluline autode parkimisvõimalusel. Selles osas ei ole asi muidugi, nagu südahinnas igal poel, eriti hiiklav. Kuid näit. Regeringstaniga võrreldes on olukord mitmekordselt parem — läheduses on Norra Bantorgeti parkimisplats, samuti on nii Vallingatanil kui ka ümbruse tänavatel õhtul parkimine võimaldatud.

Mis puutub Stockholmi linnaplaani, sus on uue maja asukoht ära kontsentr. piirkonnas, mis on soodus eriti selitskondlikes tegevuse osas, see koosvihimised ei häiri saabreid. Samuti ei ole hoone parkend "une linna" ehitamise tsoonis, mistõttu linn ka oma seadusliikku osu eesõiglust ei kasuta.

Ühesõnaga: Vana Eesti Maja oli suur saavutus, uus Eesti Maja on veel suurem saavutus.

KLA

Gustav Husak elimineerib...

PRAHA — Kuna Tshechhoslovakia kompartejuht Gustav Husak on möödunud 16 kuu jooksul jõudnud kahjutuks teha liberaalse parempoolse tiiva, on ta hakanud nüüd elimineerima vasakpoolset opositsiooni.

Selleks omavad mõtmed tundemärgid. Nii näiteks kritiseeris partei haleakandja Rude Pravo juba k. juuhis professor Jaromir Langi, kes sai teada, et ta on "isiklik oma seisukohtades". Professor oli nimelt kasutanud "lulamatut arvamist" partei näidise poliitika kohta. Samuti sai parlamendiliige Jaroslav Krajhanzl surjata, kuna tema "poliitikas kajastuvad vasakluse fraavid ja parempoolse tavad". Partelehti on rünnanud ka kirjanikke nende "kontrarevolutsionäärse kirjutuste" pärast.

Akad. eksamid

Göteborgi ülikooli ühiskonnateaduste fakulteedis sooritas fil. lic. eksami **Uno Sinnn.**

Pensionil olev leskmees

soovib tutvust

daamiga sobivais aastais ja meelsasti sellega, kes elab Borási lähedal. Tel. 033/13 80 77.

Lühiteated Ameerikast

● **Kaitseministeerium teatab,** et käesoleval aastal kuuluvad sõjaväkke kutsumisele need noormehed, kellele loosimisel langessid numbrid 1-st kuni 195-ni ja kogu aasta kohta kutsutakse sisse 162 500 nekrutit, mis on vähseim arv 1964. a. alates.

● **San Rafaelis, Kalifornias tungis umbes meeste seltskond,** kes oli hõimas "Musta pantri" partei liikmete protsess, relvastas kaebeluse ja kaks vangist tunnistajat ja võttis kohtuniku Harold Haley koos vandemeestega parlvangipidele. Jõrgenud tulevahetusel sai surma kohtunik ja 3 meesrit.

● **Esindajatekoda võttis lõpliklult vastu** ja saatis president Nixonile allkirjutamiseks seadise, millega postiministeerium kaotatakse, uus iseseisev postiettevote luuakse ja 1. klassi kirja tariif seniselt 6 centilt 6 centilile tõstetakse.

● **Pentagonilla küsimuse uurimise komisjon,** mis Kongressi poolt asutati 3 aastat tagasi ja mille 18 liiget nimetas president Johnson, kulutas 2 miljo dollarit uurimistöoks ja jõudis otsusele, et tuhistada tuleksid kõik seadused, mis keelavad riiskamivanuile müüa pornograafilisi filme, raamatuid jne.

● **Asepresident Spiro T. Agnew** määrati ameitlikult republikaniide partei valimiskampaania juhiks käesoleva aasta novembris toimuvatel valimistel. President Richard Nixon määras 5 Valge Maja ametiskut abiks asepresidendile, et valida republikaniide enamusega Kongressi koosseisu.

Ärge unustage, et 1. sept. algab uus tellimisperiood. Aeg on uuendada terminitellimisi.

EESTI PÄEVALEHT

Iisraeli-Araabia piirideprobleemid

NEW YORK (YES) — Viimane Iisraeli-Araabia sõda muutis tundusvalt geostrateegilist ja demoskooplilst Lähis-Ida kaarti. Enne sõda oli Israelile kuuluva maa-ala suurus ainult 20.000 ruutkilomeetrit, 150 tundi pärast sõja algust aluas Iisraeli armee kontrolliile juba maa-ala, mis 70.000 ruutkilomeetrit suur. See on. Iisa-territooriumi ongi nüüd see problleem, mille ümber tuleb läbiräägimistel kõige enam pikidemurdmisi.

Enamiku (90 prots.) okupatsioonil territooriumist moodustab inimtühi ja asustamata Sinni kõrb. Israelile ta tõi praegu ainult etapiks Suessi kanpärast sõja algust ning loomulik ei-kellegimaa Egiptuse ja Iisraeli vahel. Nii esineb Sinai kõrb ainult strateegilise ruumina, mida Iisrael normaalses olukorras ei vaja.

Peagu inimtühi oli ka Siiürlale kuuluv Golani kõrgendik. See on aga territoorium, samuti kui Ida-Jerusalem, mida Israel mingil tingimusel tagasi anda ei taha, sest Golani kõrgendik ühendab Kaitse-Põhja-Gallileale. Selle tõttu toimubki praegu selle kõrgendiku asustamine. Juutide kaitsekülasid on seal juba üheksa.

Peamise probleemina esineb siiski Läänes-Jordania ja Gaza maariba Vahemere äires. Need maa-alad moodustavad kõik ainult 8 protsenti kogu okupatsioonterritooriumist, kuid selles territooriumil elab üle miljoni araablase umbes 600.000 Läänes-Jordaania alal ja 350.000 Gaza maaribal. Viimasest enamik elab real juba üle 20 aasta põgenikke laagris Need sõlitatl Araabia riikide poolt "Palestiina probleemiks" tahtlikkuse ja kunstlikult. Nii puudub ka Gaza maaribal Israelile kasulik majanduslik tähendus, lisaks esinevad need laagrid pidevalt rahutuste koldeina.

Oma kaitse huvides tahab Israel praegusest okupatsioonitervitooriumist säilitada Golani kõrgendiku, ühe osa Läänes-Jordaanlast, Jerusalemma vanalinna koos selle ümbrusega ja Gaza maariba.

Kõigele sellele lisaks peavad Araabia riigid garanteerima Iisraelile vaba pääsu Akaba lahte. Need on tingimused, mis Israel esitab kui võitja, ja millede täitmist ta nõuab rahu sõlmimisamiseks Lähis-Idas.

Israeli võimud kõituvad nii Läänes-Jordaanis kui Gaza maariba ala lagasihoidlikult ega demonstreeri oma üleolekut. Isegi halduses domineerivad araablased. Näiteks on Läänes-Jordaania alal kohalikus halduses 3096 ametnike kõrval tegevad ainult 589 juuti ja Gaza maaribal 4057 araablase kõrval ainult 145 juuti.

See Israeli hoiak lõhestab ka araablased. Seda eriti Läänes-Jordaanias, kus ei teata enam mida taotlemiseks. Nii esineb seal juba neli erinevat poliitilist vooluc: Jordaaniaga ühinemise noodjad, Läänes-Jordaaniast iseseisva Palestiina riigi moodustamise noodjad, Läänes-Jordaaniast koos Jordaania ja Iisraeliga Suur-Palestiina riigi moodustamise idee levitajad ning lõpuks need, kes soovivad Läänes-Jordaania allutamist Iisraelile.

Sest selles nähakse sinsat teed vaesuse likvideerimiseks.

Iisraeli okupatsioonl tulemusena muutus Läänes-Jordaania kolme aastaga põllumajanduse ja tööstuse alal (moderniseerimise ja tehnisesrimise tulemusena) üitsevaks maaks, ja nii suures alutuses, et Läänes-Jordaania heaolu ei ole üldse seam võrreldav oludega Ida-Jordaanias.

Näiteks tõusis põllumajanduslik produktsioon Läänes-Jordaanias kolme aasta jooksul 100 prots. võrra. See võimaldas isegi põllumajandusaduste ekspordi teistesse Araabia riikidesse (umbes 100.000 tonnu olutusesi). Seega saavutas Iisrael ka oma siisimajandusliku rahulolu kaudu saavutada ka poliitiline rahulolu. Ühtlasi näitab eksport okupatsioonialadelt Araabia riikidesse, et Israel ei tunne vaenu ega kasutu seda araablaste vastu.

Läänes-Jordaania ja Gaza maariba on Iisraelile praegu ka tööjõuvõude reservinaariks. Nii sõidavad iga päev Läänes-Jordaanlast 32.000 Gaza maaribalt 8000 araablast Israeli aladele tööle, enamik põllu- ja ehitustöödele. Nende vastu kasutavad Araabia riikidese, et Israel ei tunne vaenu ega kasutu seda araablaste vastu.

Läänes-Jordaania ja Gaza maariba on Iisraelile praegu ka tööjõuvõude reservinaariks. Nii sõidavad iga päev Läänes-Jordaanlast 32.000 Gaza maaribalt 8000 araablast Israeli aladele tööle, enamik põllu- ja ehitustöödele. Nende vastu kasutavad Araabia riikidese, et Israel ei tunne vaenu ega kasutu seda araablaste vastu.

Sügiskomplee teismelisele — tumeprunn pükskostüüm ja tuudulinn lühidavõitu sportlik mantel.

EPL-moekiri

Algus lk. 1

kergelt puhvitud piikkade käistega ja pikk sametseelik. Mustast sametist balli-kompleke koosneb pika alusseeliku moodi dekoleeritud kitsaste dispaeltega kleidist ja keebist või manilist. Keebid ja kolmnurkseed narmastega pochod on väga armastatud, eriti teismeliste hippie-riietusena. Moodi on tulnud ka kunstlikud mahad, nagu akrüülist chinchilla, plastikust krokodill- ja ussinahk. Ka õhukesest lillas või pruunis toonis maonahajoonisega trikoo-dzhoorsit kasutatakse kleitideks ning pükstilõikandeeks.

Kübarad on väikesed kiivrid, läkilõikid, turbanid ja kootud baretid. Peakatete mood meenutab väga Marlene Dietrichi vanu filmimoode. Samuti soengud — peadligi lamedad poisipealokid, pesunaise-sõim kuklas või siis keset pealage. Kes juukseid ei raatsi lõigata, see kandku pikka sileda Mona Lisa soengut. On juukssed mõlemal küljel lühikesed, siis on nad kaelal piikkade juukseksiluidena või palmikuna taga. Make-up on tugevam mullusest ent mitte teravate kontuuridega. Ainult kulmud on õhukesed kaarjad, pleekimud triipsud tugevasti jumestatud silmalaugude kohal. Need on kas pärlmutter-hallid, pioomillilad, pruunid või sügavsinised. Ripsmeid värvime nii, et iga üksik karv hästi näha — ülemised mustad, alumised rohekad. Silm peab olema hästi ümmargune, samuti kitsa ülahuulega väikene veripunane või soojalt roosa suu.

KARIN

Juudid vene saatkonna ees

OTTAWA — Juudid Torontost, Montrealist ja Ottawast demonstreerisid Nõukogude Vene saatkonna ees juutide halva kohllemise pärast Venemaal. 60 üliõpilast oli sõitnud Torontost, 45 Montrealist ja umbes 100 osavõtjat oli Ottawast.

Demonstrandid tahtsid anda ühe märgukirja, kuid kedagi ei tulnud saatkonnast seda vastu võtma. Pärast seda kui valjuttõõldajaga teatati, et dokument saadetakse veneliaste postiga, lauldi Iisraeli rahvushümni. O Canada ja mindi siis Strathcona parki kus peletati Nõukogude lipp.

Hispaania-turism lööb rekordi

Vastavalt ametlikule statistikale turismiileles "International" küllastus ja aasta 1969 Hispaaniat kogusummas 21,2 miljonit turisti, milline arv kuujatab 13-protsendilist kõusu võrreldes eelnenud aastaga.

Päritoluimaade seisukohalt on esiskohal Prantsusmaa 8,2 milj. turisti ja järgnevb Inglismaa 2,6 miljoniga, Portugal 2 milj., Läänes-Saksamaa 1,8 milj. ja Holland ülätavalt suure turistide arvuga — 805 000.

Informatsioonl- ja turismiministeerium esinduja on selgitanud, et huvitavat kombel on märgatav peaturismiala nihkumist Põhja-Hispaania ranniku kuurortidest Lõuna-Hispaaniasse ning koguni sisemaale. 13 miljonit turisti saabus autodeen, 4,4 milj lennukeil, 1,1 milj. rongiga ja ainult 552 000 mereteed kaudu.

Sissetulek turismist 1969 on ulnud 3 300 miljonit dollarit, mis on suurimaks valisvahuta sissevoolulikaaks Hispaaniale. Käesoleval aastal arvestatakse ümmarguselt 25 milj väiisturisti saabumisega.

Kongressile Tallinnas

Tallinnas toimuvale fenno-ugri kongressile on sõitnud Pariisist fil. lic. Vahur Linnuste.

Samaaegselt sõitis Stockholmist Tallinna ka pedagoog ja kirjanik Elmar Oun.

Stockholmis abiellusid Tage Tammert ja Britt Bonthelius.

Usuvastane aktsioon tugevnenud N. Liidus

NEW YORK (YES) — Koos Stalini rehabiliteerimisega toimub Nõukogude Venes nüüd ka uskliku vanamise taastamine. Sellest kõnelevad lugejate kirjad valitsuse häälkandjas "Izvestija" ja kaebekiri Kirikute Maailmaliidule. Lugejate kirjadele vastas ajaleht "Izvestija" usukiismusi korraldava riikliku komitee esimees Vladimir Kurojedov, kes rõhutas, et N. Venes ei mõistetavat siiidi ühtki inimest tema religioosseie veendumuste, vaid ainult kehitvate seaduste rikkumise pärast. Häbenematult lisas ta sellele veel, et N. Venes alluvat seaduste kaitsele ka inimeste religioosseed veendumused.

Hoopis teist keelt kõneleb see kaebus, mille 46 nõukogude L. kodanikku (peamiselt haritlased) saatsid Kirikute Maailmaliidule, kelle teel palusid abi usklike tagakiusamise vastu, sest see kestab juba aastaid. Ennekõike kannatavat selle tagakiusamise tõttu evangeelseid-kristlikud baptistid. Kaebuse esitajad protesteerivad ametiasutuste seadusevastase usuasjadesse sekku mise pärast ja nõuavad õigust oma iste usuliseks kasvatamiseks.

Kaebuse esitamise pärast Kirikute Maailmaliidule arreteeriti N. Venes kaks baptiste juhtivat juhustajat — N. Schugalo ja N. Lazuto. Neid süüdistati "illegaalsete usuliste kokkutulekute organiseerimise ja sarnaste usuliste asjade korraldamise illegaalses levitamises, milledel "on ohustav mõju kogemusteta inimeste le". Mõlemad juhustajad mõisteti veebruaris 1970 viieks aastaks sunnitööle.

Baptistide tagakiusamise ulatusest kõneleb juba see fakt, et 1968. a. mõisteti sunnitööle 64 baptisti nende usulise tegevuse pärast.

Ka väärib märkimist see apell, mille aprillis 1969 esitasid 1433 evangeelsete-kristlike baptistide usuühingusse kuuluvat ema N. Venes valitsusele. Selles apellis jutustasid need emad oma laste tagakiusamisest koolides ning oma laste peksmisest ja alandamisest nende vanemate usuliste veendumuste pärast.

Lisaks selgub, et need üliõpilased, kes tunnistavad, et nad on evangeeleed-kristlikud baptistid, kõrvaldatakse ülikoolist. Leningradis haideti pedagoogiliseet instituudist vilja isegi see üliõpilane, kes vihis oma ema kiriklikuit matusel. Ka kaebasid need emad, et paljudelt uskilelt vanemailt võetakse vägivaldselt nende lapsed ja paigutatakse riiklikesse lastekodudesse.

On loomulik, et usklike vanemaine haarab ka teised usuühingud. Üldse küll usklikke, kes ei teeta partei politikat, koheldakse kui kurjategijaid. Keebus Kirikute Maailmaliidule näitab, et N. Venes suleti valitsuse korraldusel 1959—1964 kokku 10 000 ortodokseet kirikut, 5 preeekrite seminari ja 80 kloostrit. Ka kasvab ateistlike trükiste arv ja saavutas nullu taas stalinismi-ajastu taseme.

Miks võõra võimu esindajad muudavad Eestis oma nimesid?

(VES) — Kui venelased oliid 1940. aasta suvel võimu haaranud Eestis ja Varese valitsus ametis, kuulutati ka loosiga viisi vennel, mille kohuseit Eestis elu pidi avenema: sisuit sotsialistlik, vormilt rahvuslik! Vormilt rahvuslik ja sisult sotsialistlik, näiteks, oli mina rahvariides rongkäiku, kus kaasi loosimiprel "Elagu Nõuk. Eesti" või jälle "Palavad tervitused sõltsmees Stalinile!" Mis oli venelik, sellel oli ka sotsialistlikkuse patent. Võis kuli lauda "Vino pa nutsikke po ko'ge" (Volgst mööda alla voolu), kuigi selles vanas vene lodjaneeste laulus pole sõnagi sotsialismist, "Ma lõlleidame võtaks" laulmine viis aga kuke NKVD-sse liikumatusele.

Pärast II maailmasõda saadeti Eestisse kompartei peasekretäriks Ivan

Eestlaste Ivan ei ole mitte nimult vene nimi, vaid venelikkuse mõiste. Kõige vene nime — Ivan ja Vanja — on mõisted, millega kodumaal iseloomustati venelikku. Vanka tähendas lustakat lollakat ja muretult pisut logarditikku olevat, siirk tinglise mõisted. Ivan tähendas sõnagi sorti morni vene meest, kes kedagi ei usaldanud, kuigi sind teinekord kaelustamu ja musutamu kippus, seejuures pole ükn kõeparast mõtet lõnkemeeles ja tõrkamiseks. Hoidku, kui Ivan teadis, et tema jõu poolest sinust üle oli — siis ta suile virutas. Särk enamasti pükste pesi, aga võis tarbekorral olla ka pöstesepa, ent tõpitud. — Küllap need venelikkuse mõisted on kodumaal rahva seas hästi tuntud praegugi.

Kui kompartei peasekretäriks saadeti Eestisse Ivan, siis oli praegu selge, et see mees oli sisult sotsialistlik. Seda ütles ju vene nimi.

Aga vormilt rahvuslikkus? — Ka sellepoolest oli asi kuidagi korraldatud: siirk oli pükstesse topitud. Ning ka tema eesti keel mingil moel vastas vormeli nõuetele: oli valeldamatult venelik, seega sisult sotsialistlik, kuid oli ikkagi eesti keel, seega vormilt rahvuslik! Ivan ütles vjend, see oli sotsialistlik vorm rahvuslikust — vend. Ivan ütles Hjumal, mis oli sotsialistlik vorm rahvuslikust Hinamaal; ütles jeesususe — sotsialistlik vorm rahvuslikust Jeesusõ'ne.

Mõne aasta eest aga korraga partelpeasekretär muutus Johanneseks. Mõned küsisid, et kas peasekretär korraga muutus uskliikuks ja võttis endale Jeesuse armsama jüngri nime. — Usikkusel selle nimemuutmise juurest siiski ei tarvitse otsida. Peasekretäril oli tõielik, nii üteida juriidiline õigus muutud Johanneseks. Ta on pühas ristimises selle nimi saanud.

Mõni nimi teatud aegadel on moes. Nõnda oli ka Johannse nimi väga moes Ida-Virumaal sajandite vahetusel. Peasekretär Ivani perekond, pärit Viru-Nigula kihelkonnast, Ranu külast, ning sealt asunud Peterburi lähistele, kus rajas endale talu ja jõudis jõukale järjele, lasksis ristida oma noorima 1905. aastal sündinud poja, küllap kodumaistel mõjudel, Johanneseks.

Miks aga Ivan võttis tagasi Johannese nime, kui ta Ivanina oli teinud karjäärl, läbi pääsenud stalinlikest parteipuhastustest, kus hukati nõusgused vanad eesti kommunistid nagu Anvelt ja Põggelmann ning teised, kui ta Ivanina saadeti Eestisse ja oli seal juba sisseõtstamud?

Võimalik, et Ivanile aegapidi selgus, et sängi pükstesse topptnimisest ja vöö kõrvale ripsmesest ei olnud küllalt, et olla vormilt rahvuslik. Sedaenam, et oli ja ammu ette teada, et oli tulemas suur juubeilauipidu, mis kindlasti pidi kujunemu vormilt kõigiti rahvuslikuks. Võimata oli minna luulupeale Ivanina!

See võis olla üks põhjus, miks peasekretär Ivanist sai Johannes. Veavalt see oli aga peamine põhjus Vanemad inimesed mäletavad veel väga hästi, kuis 1941. aasta sügisel Tallinna jõudnud saksa okupatsioonivõimu kindralkomissari nimi päevapealt muutus. Kindralkomissari nimi oli Litzmann — Saksamaal küllalt auväärt ja tuntud nimi, oli isegi selle nimeline linn — Litzmannstadt. Kindralkomissari aga küllap informeeriti, et sel nimel on eestlaste kõrvus kehv kõla. Rahvas tõlgib varsti manni eestikeelde ja ongi Litzmees valmis. Ning päevapealt sai kindralkomissar uue nime: Lietzmann.

Parteipeasekretär Ivanile pidi pegi Tallinnas seiguma, et Ivanil eestlaste kõrvus on veel sandim kõla, kui oli Litzmanni nimel. Eeskuju oli olemas, nimi tuli korda seada. Ning Ivan Oli võrtaalt paremas seisukorras, kui oli Litzmann: tuli ainult tarvitusele võtta pühas ristimises saadud nimi.

Oleks küll eksiik arvata, et partei peasekretär Johannes ivanilikkuse oleks hüljanud. Pole usutav, et kui Tallinnas ajah asju KGB juhtidega, siis viimased temale ütleksid Johannes Gustavovitsh (Gustav oli Ivanini isanimi), või et Moskvas keegi hakkaks oma keelt murdma Ivani vormilt rahvusliku nime pärast. Ikka Ivan — küllap Avgustavitsh, see ei murra venelase keelt.

Olga Ivani nine vahetamise pärie põhjus milline tahes, vormiliselt on aga 1940 suvel kuulutatud vormel täidetud: sisult sotsialistlik Ivan, vormilt rahvuslik Johannes.

Kohaliku elu

GOTEBORG

Eesti Maja Klubi

Teatame endistele ja uutele Klubikülastajaile, et Eesti Maja Klubi alustab oma sügishooaja-tegevust kolmapäeval, 2. septembril kell 18.30. Klubi on avatud igal kolmapäeval algusega kell 18.30 ja pühapäeviti algusega kell 15. Teretulemast!

Juhatus.

MALMÖ

Valimistoimkonna moodustamine

Esinduse 5-nidate üldvalimiste teostamiseks toimub Malmö piirkonna valimistoimkonna moodustamine reedel, 28. augustil kell 19.30 Princeni puumes, Fresens väg. Kosoolekust võivad osa võtta kõik häälelõugusõikud eestlased, alates 18-aastastest.

A. Ruusa 70-aastane

28. augustil saab Arved Ruusa 70-aastaseks. Need, kes Arved Ruusa't tunnevad kui sõbralikku, tagasihoidlikku ja abivalmis isiksust, ei taha seda uskuda. Ta näeb vä ja vähemalt 10 aastat moeremana.

Arved Ruusa pärineb Tartumaalt Vana-Kuusiest. Ta õppis Treffneri gümnaasiumis. Läks kooliõpilasena Vabadussõta, kus tal tuli läbi elada väga kriitilisi sõimapilke. Pärast Tartu Kommertsgümnaasiumi lõpetamist astus ta tõlkooli õigusteadust õppima. Ta viibis pikemat aega Saksamaal ja Prantsusmaal. Kodumaale tagasi tulles tegi ta läbi Politseikooli ja lõpetas ülikooli a. 1932. Arved Ruusa oli sellejärel politsei teenistuses mitmel pool, viimati Tallinnas abikomissarina. Siis läks ta üle Harju Maavalitsusse, olles maavalitsuse sekretäriks kuni selle tegevuse lõpetamiseni. Esimese enamiste okupatsiooni ajal varjas ta enast Tartumaal. Aastail 1942—1944 oli Arved Ruusa Läänemaa abimaavanemaks.

Pagulasaastail Rootsis on Arved Ruusa endale rajanud lihsa kodu Tullinge järve ääres Stokholmi lähedal. Leivateenistuse kõrval on Arved Ruusa elavalt osa võtnud meie organisatsioonide tegevusest. Ta on tegutsenud Eesti Rahvusfondis, olles praegu juhatuse sekretäriks, samuti Eesti Komitees, Eesti Rahvusnõukogus, Vabade Eestlaste Põllumajandusliidus ja Eesti Põllumeeste Kõgudes Rootsis, kus ta on sekretäriks. Akadeemiliselt kuulub Arved Ruusa Eesti Üliõpilaste Seltsi.

Juubelipäeval tähistavad Arved Ruusa't tema sõbrad, kaasvõitlejad ja tuttavad.

Tõnis Kint.

K. Luts avab kunstihooaja

Eesti Kultuuri Koondis avab oma sügishooaja tegevuse Karin Lutsu kunstinäitusega Eesti Majas 12. sept. kell 14.00. Selleil näitusel esitab kunstnik valiku oma maalidest ja graafikast. K. Luts on juba iseseisvuspäevist üldtuntud võimeka kunstnikuna.

Ta on maalija ja graafik. Lõpetanud "Pallase" maalimise ala 1928, stipendiaadina Pariisis 1928—29, Roomas 1929. Oppinud graafika kursustel Stokholmis 1960—67. Johnny Friedlanderi juures Austrias 1967. Esinend näitustel Eestis, Soomes, Taanis, Saksamaal, Itaalias, Prantsusmaal, USA-s, Kanadas ja Rootsis. Iseseisvate näitustega esinenud Helsingis ja Stokholmis. Esitatud Kunstimuuseumis Eestis (Tallinn ja Tartu), Rootsis (Vaasa) ja USA-s (New-York Public Library). Läige rootsi kunstnike organisatsioonides FSK ja KRO.

1970. a. antu temale EKK Kultuurifondi auhind, mille motivatsioonis muusti järgmiselt: "Karin Luts on tugeva talendiga, intensiivses loomingulises tegevuses seisev vitaalne kunstnik, kes oma iiiksuses ühendab intellektuaalset eriksust, eruditsioonl ja emotsionaalset sügavust. Tema loomingut kannab mõtete rikkus ja tihedus, ideede selgus ja kõpsus ning vaimne vabadus. Pidevalt end uuendades on ta oma vimeste aastate graafilises teodangus saavutanud silmapaistva tehnilise suveräänsuse. Puhtkunstilistesse probleemidesse sõivendes on ta neid avardanud abstraktsuse osamaid.

● **Sopran Maret Pank esineb Mänsepolises scalse suveorkestriga solistina, esitades ooperi- ja operetilaule.**

Leinateateid

Pärnumaal, Tõhelas, on surnud Liisu Orik, 97 a. vana. Kadunu sai omaiklikuse ajal üldisuse tuttavaks ona esinemistega raadios varade pulmarahvalauludega.

†

Kallis koolivend

Tõnu Karl Mast

Sind mälestab sügavas leinas

ja avaidab kaastunnet

vanematele.

ALVAR KOOLMEISTER

vanematega

†

Varalahkunud

kallist kaasmaalast

Karl Neudorf'i

mälestavad leinas

Perekonnad:

ELBER

KALJUVEE

PRUUL

RANDES

VILGATS

†

Tulihingelist eestlast

ja head kaaslast paguluses

Karl Neudorf'i

mälestab

ERF JÖNKÖPINGI OSAKOND